"ऐकात्म्यं वासुदेवस्य प्रोक्तवानर्ज्जुनस्य च" भा० आ० १अ० । एकआत्मा तस्य भावः । ४आत्मन एकत्वे ऐकात्म्यवादः ऐकातत्म्यवादी

ऐकादशिन त्रि० एकादशानां संघ इनि एकादशिनी खलिनीवत् स्त्रीत्वं सा साधनतयाऽस्त्यस्य अण् । एकादशिनीसाध्यफले । "द्वे त्वेवैते एकादशिन्यावालभेत य एवैकादशिनेषु कामस्तस्याप्त्यै" शत० ब्रा० १३,३,३,२ तत्रालभ्यद्विविधैकादशसंख्यपशुभेदाः देवतासहिताः यजु० २९,५८,५९ उक्ता यथा

"आग्नेयः कृष्णग्रीवः१ सारस्वती मेषी २बभ्रुः सौम्यः३ पौष्णः श्यामः४ शितिपृष्ठो बार्हस्पत्यः५ शिल्पोवैश्वदेव६ ऐन्द्रोऽरुणो७ मारुतः कल्माष८ ऐन्द्राग्नः संहितो९ ऽधोरामः सावित्रो १०वारुणः कृष्ण एकशितिपात्११पेत्वः"५८ "अश्वमेधे श्रुतिरस्ति द्वे त्वेवैते एकादशिन्यावालभेतेति" तयोरेकादशिन्योः पशवस्तद्देवताश्च कण्डिकाद्वयेनोच्यन्ते तेनेमानि ब्राह्मणवाक्यानि द्रव्यदेवताप्रतिपादकानि नतु मन्त्राः । कृष्णा ग्रीवा यस्य स कृष्णग्रीवः पशुराग्नेयः अग्निदेवत्यः १, मेषी सारस्वती सरस्वतीदेवताका२ बभ्रुः पिङ्गलवर्णः पशुः सौम्यः सोमदेवत्यः३ श्यामः कृष्णवर्णः पौष्णः पूषदेवत्यः४ शिति श्यामं पृष्ठमस्य स शितिपृष्ठः बार्हस्पत्यः बृहस्पतिदेवत्यः५ शिल्पो विचित्रवर्णो वैश्वदेवः विश्वदेवदेवत्यः६ अरुणः रक्तः ऐन्द्रः इन्द्रदेवत्यः७ कल्माषः कर्बुरो मारुतः मरुद्देवत्यः८ संहितः दृढाङ्गः ऐन्द्राग्नः इन्द्राग्निदेत्यः९ अधोरामः अधोदेशे श्वेतः सावित्रः सवितृदेवत्यः१० एकः शितिः श्वेतः पादो यस्य स एकशितिपात् एकपदे श्वेतोऽन्यत्र कृष्णः पेत्वः पतनशीलो वेगवान् पशुः वारुणः वरुणदेवत्यः११ । एवमेकादश" वेददी० । "अग्नयेऽनीकवते रोहिताञ्जिरनड्वानधोरामौ सावित्रौ पौष्णौ रजतनाभी वैश्वदेवौ पिशङ्गौ तूपरौ मारुतः कल्माषः आग्नेयः कृष्णोऽजः सारस्वती मेषी वारुणः पेत्वः"५९ । "द्वितीयैकादशिनीपशुदेवानाह । रोहिती रक्तोऽञ्जिस्तिलको यस्य सोऽनड्वान् वृषभोऽनीकवतेऽग्नये आलभ्य' अनीकं मुखं सैन्यं वा यस्य सोऽनीकवान् तस्मै १ अधोरामौ अधोभागे श्वेतौ द्वौ पशू सावित्रौ सवितृदेवतौ२,३ । रजतवर्णा नाभिर्ययोस्तौ रजतनाभी द्वौ पौष्णौ पूषदेवत्यौ४,५ "पिशङ्गौ पीतौ तूपरौ निःशृङ्गौ वैश्वदेवौ विश्वदेवदेवत्यौ६,७ कल्माषः कर्बुरो मारुतः८ कृष्णः श्यामोऽजोमेषः आग्नेयः आग्निदेवत्यः९ मेषी सारस्वती१० पेत्वः वेगवान् वरुणदेवत्यः११ एवमेकादश" इति वेददीपः

ऐकाधिकरण्य न० एकाधिकरणस्य भावः ष्यञ् । एकाधिकरणवृत्तित्वे सामानाधिकरण्ये । "अथवा हेतुमान्नष्टविरहाप्रतियोगिना । साध्येन हेतोरैकाधिकरण्यं व्याप्तिरुच्यते" भाषा० । तुल्यविभक्तिकपदयोः स्वोपस्थाप्यार्थयोरभेदबोधकत्वं च ।

ऐकान्तिक त्रि० एकान्तमवश्यं भावी ठञ् । १अवश्यभव्ये । "सुखस्यैकान्तिकस्य च" मनुः । "ऐकान्तिकमात्यन्तिकमुभयमाप्नोति कैवल्यम्" सां०का० ऐकान्तिकमवश्यं भावि" कौ० । एकान्तं भूतः स्वसत्तया व्यापी ठञ् । २एकान्तस्य स्वसत्तया व्यापके "कृष्णश्चैकान्तिकः सुहृत्" भाग० ३,२, स्त्रियां ङीप् "ऐकान्तिकी हरेर्भक्तिरुत्पातायैव कल्पते" वरा०पु० ।

ऐकान्यिक त्रि० एकमन्यत् विपरीतं वृत्तमध्ययनेऽस्य । "कर्म्माध्ययने वृत्तम्" पा० ठक् । यस्याध्ययने प्रवृत्तस्य परीक्षाकाले विपरीतोच्चारणरूपं स्खलनमेकं जातम् तादृशे कुपाठके छात्रे ।

ऐकायन पुंस्त्री एकस्य तन्नाम्नोमुनेर्गोत्रापत्यम् नडा० फक् । एकस्यर्षेर्गोत्रापत्ये स्त्रियां टाप् ।

ऐकार्थ्य न० एकार्थस्य भावः ष्यञ् । एकशब्दा विशिष्टैकार्थोपस्थापने एकार्थीभावे । १एकप्रयोजने च । "२पञ्चबन्धेनैकार्थ्यं सन्धिः" सि०कौ० ।

ऐकाहिक त्रि० एकाहमधीष्टोभूतोभृतोभावी वा ठञ् । १एकाहसाध्ये यागादौ स्त्रियां ङीप् । ततोऽन्त्यान्यैकाहिकानि" आश्व० श्रौ० ८,१६,१६, "ताभ्यां पूर्व्वे ऐकाहिके" २,१०,१०, "अन्त्यानामैकाहिकानामुत्तमान्" २एकाहव्यापके ज्वरादौ "समुद्रस्योत्तरे तीरे द्विपदोनाम वानरः । ऐकाहिकज्वरं हन्ति तस्य नामानुकीर्त्तनात्" । ऐकाहिकज्वरश्च एकाहानन्तरे एकदिनं व्यापकोज्वरः इति वैद्यके प्रसिद्धम् । एकाहभृते ३दासे एकाहमधीष्टे सत्कृत्य व्यापारिते ४अध्यापके स्वसत्तया एकाह व्याप्तव्यकाले ५ एकाहभाविनि उत्तमवाटौ च । एकाहसाध्ययागभेद एकाहः तस्य दक्षिण ठञ् ङीप् । ६एकाहसाध्ययागदक्षिणायां स्त्री ।

ऐक्य न० एकस्य भावः ष्यञ् । १एकत्वे २अभिन्नत्वे ३एकार्थीभावे च "दैक्यं सोऽन्वये" मुग्ध० "ऐक्यसंयोगनानात्वसमवायविशारदः" भा०स०५अ० । ४ऐकमत्ये श्रौहार्दे च "तेषां द्वयोर्द्वयोरैक्य विभेदे न कथञ्चन" रघुः । एकस्या-